D

Roll No. ....

Total No. of Pages : 4

ME 2014-15

Total No. of Questions : 26

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड

विषय कोड : 808

नव्य व्याकरणम्

वैकल्पिक चतुर्थ प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे **पूर्णांक : 100**

निर्देशः : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. अधोलिखितेषु रिक्तस्थानानि पूरयत – 1×5=5

(क) .... इति त्रिमुनयः सन्ति।

(पाणिनिकात्यायनपतञ्जलयः/वशिष्ठागस्त्यकपिलाः)

(ख) वर्तमानक्रियावृत्तेर्धातोः .... स्यात्।

(लट्/लिट्)

(ग) 'भूतपूर्वः' इत्यत्र .... समासः।

(अव्ययीभावः/तत्पुरुषः)

(घ) "द्यावाभूमी" इत्यत्र .... समासः।

(द्वन्द्व/कर्मधारय)

(ङ) लकाराः .... भवन्ति।

(पंचः/दशः)

2. वाक्येनैकेनोत्तरं लेख्यम् – 1×5=5

(क) कदा धातोः शप् स्यात् ?

(ख) लुट् लकारः कस्मिन्नर्थे भवति ?

(ग) अदादिधातुभ्यः शप् किं भवति ?

(घ) 'गुपू' रक्षणे धातोः लुटि प्रथमपुरुषैकवचने रूपाणि लिखत।

(ङ) राजदन्तस्य विग्रहः लेख्यः।

3. अधोलिखितेषु वाक्येषु सत्यमसत्यं वा निर्धारणं कुरुत – 1×5=5

(क) पञ्चसप्तत्युत्तरशतं त्रिसहस्रं चाष्टाध्याय्यां सूत्राणि सन्ति।

(ख) अष्टाध्यायी पाणिनिना न प्रणीता।

(ग) संहिता विवक्षामपेक्षते।

(घ) परमराजः इत्यत्र "राजाहस्सखिभ्यष्टच्" इति सूत्रेण टच् प्रत्ययः भवति।

(ङ) दशानां समीपे ये सन्ति ते उपदशाः। इत्यत्र अव्ययीभाव समासः भवति।

4. उचितेन सह योजयत – 1×5=5

(क)	अष्टाध्यायी	(*i*)	कात्यायनः
(ख)	वार्तिककारः	(*ii*)	पाणिनिः
(ग)	माता-पितरौ	(*iii*)	इकारलोपः
(घ)	इतश्च	(*iv*)	द्वन्द्वः
(ङ)	श्वयतेरः	(*v*)	इकारस्याकारः

5. अधोलिखितेषु सत्यं विकल्पं निर्धारयत – 1×5=5

(क) जुहोत्यादिभ्यः शपः भवति।

(श्लुः/शिप्)

(ख) वाक्त्वचम् इत्यत्र समासः भवति।

(द्वन्द्वः/तत्पुरुषः)

(ग) अवधीत् इति लकारस्य रूपं भवति।

(लङ्/लुङ्)

(घ) महर्षि पतञ्जलिः पुत्रः आसीत्।

(गोणिकायाः/नागिन्याः)

(ङ) वर्तमाने लकारः भवति।

(लिट्/लट्)

6. अव्ययीभाव समासस्य परिभाषा लेख्या। 5

7. "उपशरदम्" इति शब्दस्य लौकिकविग्रहं कृत्वा तत्र टच्विधायकं अव्ययीभावसमासविधायकं सूत्रं च लिखत। 5

8. अव्ययीभावे सहस्य सः विधायकसूत्रं विलिख्य वृत्या व्याख्या कार्या। 10

9. वंशः कतिधा ? वंशस्य कः अर्थः ? 10

10. पञ्चगवम् शब्दस्य विग्रहं कृत्वा केन सूत्रेण कः समासः भवति ? शब्दसिद्धिः कार्यः संक्षेपेण। 5

11. द्रुणसः शब्दस्य विग्रहं कृत्वा नस्य णत्वविधायकसूत्रं लिखत। 2

12. "सुप्रातसुखसुदिवशारिकुक्षचतुरश्रैणीपदाजपदप्रोष्ठपदाः" इति सूत्रस्य व्याख्या कार्या। 2

13. चित्रगुः शब्दस्य लौकिकमलौकिकविग्रहं विधाय बहुव्रीहिसमासविधायकसूत्रं लिखत। 2

14. "द्यावाभूमी" शब्दस्य विग्रहं विलिख्य ननु इन्द्राग्नी इत्यत्र चित्वादग्निशब्दस्य पूर्वनिपातः किं न स्यात् लिखत। 5

15. पुत्रश्च दुहिता च पुत्रौ इत्यत्र केन सूत्रेण कः समासः भवति ? 1

16. विग्रहः कः ? सः कतिविधः ? साधु व्याख्येयः। 2

17. "अचतुरविचतुर............" इति सूत्रं पूरणीयम्। 2

18. ''मातु:'' ष्वसा इत्यत्र स्वसुः सस्यं षः केन सूत्रेण भवति ? 2

19. हृदयस्य हृदादेश: केन सूत्रेण भवति ? 1

20. 'सपलाशम्' इत्यत्र सहस्य स: केन सूत्रेण भवति ? 1

21. सतीर्थ्य: इत्यत्र समानस्य स: केन सूत्रेण भवति ? 1

22. ''वैयाकरणाख्यायां चतुर्थ्याः'' इति सूत्रं साधु विवेचनीयम्। 2

23. दशलकारा: लेख्या:। 2

24. बभूव, एधेरन् इति द्वयोरे**कैव** प्रयोग: साधु साधनीय:। 5

25. अधिजगे इति प्रयोग: साधनीय:। 5

26. महर्षिपतञ्जले: संक्षिप्त परिचयो देय:। 5